

І. В. Хутченко

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця

chytor96@gmail.com

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

У сучасному освітньому процесі питання ефективності оцінювання учнів є надзвичайно актуальним, оскільки правильний підхід до оцінювання є важливим фактором, що впливає на успішність навчання та мотивацію учнів. У зв'язку з цим на перший план виходить формувальне оцінювання, яке є потужним інструментом для виявлення слабких сторін учнів та сприяє їхньому саморозвитку. Згідно з рекомендаціями [1] щодо оцінювання результатів навчання, формувальне оцінювання спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу учнів, визначення їх навчальних потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання.

Наукові розробки в цьому напрямку активно здійснюються зарубіжними вченими. Наприклад, А. Балбі (A. Balbi) та ін. [4] вивчають природу формувального оцінювання, розкриваючи його теоретичні засади та експериментально аналізуючи ефективність впровадження у навчання математики. В ході наукових розвідок К. Херберт (K. Herbert) та ін. [5] показали, що формувальне оцінювання з математичних дисциплін допомагає учням і вчителям оцінити індивідуальну успішність та розуміння через аналіз відповідей.

Природа формувального оцінювання – діагностична, тобто дозволяє виявляти слабкі сторони учнів та спрямовувати їх на усунення прогалин [9]. Регулярне формувальне оцінювання може виконувати мотиваційну функцію, адже постійний зворотний зв'язок стимулює учнів до активної пізнавальної діяльності.

Як зазначають зарубіжні фахівці [3], незважаючи на переваги формувального оцінювання та його позитивний вплив на навчальний процес учнів, слід враховувати кілька важливих аспектів:

- активна участь педагога в навчанні учнів є корисною, проте значно ефективнішим є розвиток самостійності учнів у вирішенні завдань без постійних підказок з боку вчителя. Це сприяє зміцненню їхньої впевненості та практичних навичок у розв'язанні проблем;

- процес оцінювання в класі може займати занадто багато часу, що може призвести до відставання від календарного плану або затрудняти своєчасне виконання запланованих завдань;

- регулярні домашні завдання та тижневі вправи є продуктивними за умови своєчасної перевірки, але це стає викликом для вчителів при великій кількості учнів.

Дослідники зазначають, що учні, які регулярно отримують зворотний зв'язок у процесі формувального оцінювання, демонструють більшу зацікавленість у навчанні, зокрема через активну участь у різних формах опитувань [5]. Водночас, недостатня стандартизація поняття формувального оцінювання ускладнює його правильне розуміння вчителями. Одні дослідники ведуть про нього мову як про процес, у якому вчителі здатні контролювати як зміст, так і процедури оцінювання та можуть коригувати підібрані матеріали і завдання, базуючись на результатах їх впровадження [6]. Інші науковці притримуються думки, що мова йде про процес, за допомогою якого вчителі розпізнають і отримують можливість належним чином реагувати на результати успішності своїх учнів, з метою подальшої освітньої активізації та покращення

результатів [2; 7]. Психологічний аспект такого оцінювання, зокрема вплив на академічну ідентичність учнів та їх соціальну залученість, досліджувала Е. Скіннер (E. Skinner) [8].

Багато вчителів помилково вважають, що суть формувального оцінювання полягає лише у виявленні всіх помилок. Однак суть методу полягає не тільки у фіксації недоліків, але й у створенні умов для їх самостійного виправлення учнями [9].

Зважаючи на проаналізований досвід іноземних науковців, ми можемо стверджувати, що впровадження формувального оцінювання в Україні ще перебуває на початкових етапах. Хоча формувальне оцінювання є надзвичайно ефективним, відсутність єдиної методології та стандартизації цього процесу ускладнює його розуміння та правильне застосування вчителями, що потребує подальшої наукової розробки.

Література

1. Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти : Наказ МОН від 2 серпня 2024 р № 1093. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1093729-24#n15> (дата звернення: 04.11.2024)
2. Михайленко Л. Ф. Сучасні підходи до впровадження формувального оцінювання на уроках математики. *Фізико-математична освіта*. 2022. Том 37. № 5. С. 43-49. DOI: 10.31110/2413-1571-2022-037-5-006
3. Azmi F., Kankarej M. The Role of Formative Assessment in Teaching Mathematics. *International Conference For e-learning & Distance Education*. 2015. С. 1–12. URL: https://www.researchgate.net/publication/357397223_The_Role_of_Formative_Assessment_in_Teaching_Mathematics (дата звернення: 05.11.2024)
4. Balbi A., Bonilla M., Otamendi M., Curione K., Beltrán-Pellicer P. Formative Assessment and Mathematics Education: the Perspective of In-Service Mathematics Teachers. *Acta Sci. (Canoas)*. 2022. 24(6). С. 236–268. DOI: 10.17648/acta.scientiae.7043
5. Herbert K., Demskoi D., Cullis K. Creating mathematics formative assessments using LaTeX, PDF forms and computer algebra. *Australasian Journal of Educational Technology*. 2019. 35(5). С. 153–167. DOI: 10.14742/ajet.4539
6. Mellati M., Khademi M. Exploring teachers' assessment literacy: Impact on learners' writing achievements and implications for teacher development. *Australian Journal of Teacher Education*. 2018. 43(6). Article 1. DOI: 10.14221/ajte.2018v43n6.1
7. Prashanti E., Ramnarayan K. Ten maxims of formative assessment. *Adv Physiol Educ*. 2019. 43(2). С. 99–102. DOI: 10.1152/advan.00173.2018
8. Skinner E. Engagement and disaffection as central to processes of motivational resilience and development. *K.R. Wentzel, D.B. Meile (Eds.), Handbook of motivation at school (2nd ed.)*. 2016. С. 145–168. DOI: 10.4324/9781315773384
9. Szarka K. *Súčasný trendy školského hodnotenia: Konceptia rozvíjajúceho hodnotenia*. 1. vyd. Komárom: Kompress, 2017. 147 p. ISBN 978-963-12-9692-1

Анотація. Хутченко І. В. **Формувальне оцінювання: досвід та перспективи впровадження.** У роботі досліджується формувальне оцінювання як ефективний інструмент для підвищення результативності навчання, який сприяє виявленню слабких сторін учнів та розвитку їхньої самостійності. Особливу увагу приділено ролі регулярного зворотного зв'язку, що мотивує учнів і стимулює розвиток їх практичних навичок.

Ключові слова: формувальне оцінювання, організація оцінювання, успішність навчання.

Summary. Khutchenko Ivan. **Formative assessment: experience and prospects for implementation.** The paper explores formative assessment as an effective tool for improving learning outcomes, which helps identify students' weaknesses and develop their independence. Particular attention is paid to the role of regular feedback, which motivates students and stimulates the development of their practical skills.

Key words: formative assessment, assessment organization, learning success.